

Quickscan Flora- en Faunawet Landgoed Heijbroeck

Datum: 28 november 2011

Project: 180.4

Opdrachtgever: Dhr. E.J.J.A. van Loon

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1. Inleiding	2
1.1 Aanleiding	2
1.2 Doel onderzoek	2
1.3 Opbouw rapport	2
Hoofdstuk 2. Wettelijk kader	3
2.1 Gebiedsbescherming	3
2.1.1 Natuurbeschermingswet	3
2.1.2 EHS	3
2.1.3 Uitvoering Natuurbeschermingswet 1998	3
2.2 Soortenbescherming	4
2.2.1 Flora- en Faunawet	4
2.2.2 Uitvoering Flora- en Faunawet	4
Hoofdstuk 3. Onderzoeklocatie	5
3.1 Beschrijving onderzoeklocatie	5
3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	7
3.3 Beschrijving geplande maatregelen	8
Hoofdstuk 4. Onderzoeksmethode	9
4.1 Literatuurstudie en deskresearch	9
4.2 Veldbezoek	9
Hoofdstuk 5. Resultaten onderzoek	9
5.1 Resultaten literatuurstudie en deskresearch	9
5.1.1 Flora	9
5.1.2 Vogels	9
5.1.3 Grondgebonden zoogdieren	9
5.1.4 Vleermuizen	9
5.1.5 Amfibieën, reptielen en vissen	9
5.2 Resultaten veldbezoek	10
5.2.1 Flora	10
5.2.2 Vogels	10
5.2.3 Grondgebonden zoogdieren	10
5.2.4 Vleermuizen	10
5.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen	10
Hoofdstuk 6. Effectenbeoordeling	10
Hoofdstuk 7. Conclusie en advies	11
7.1 Conclusie	11
7.2 Advies	11
Bijlage 1 Natuurbeschermingswet 1998	12
Bijlage 2 Ecologische Hoofdstructuur	13
Bijlage 3 Soortenbescherming	14

Hoofdstuk 1. Inleiding

1.1 Aanleiding

Het plangebied van Landgoed Heijbroek bestaat deels uit nieuwe natuur die is aangelegd in 2010/2011 en deels uit agrarische grond die in het kader van een nieuw bestemmingsplan nog zal worden aangelegd.

Men is voornemens het huidige landgoed opnieuw in te richten waarbij de verschillende landschapselementen worden verplaatst en deels worden verwijderd. Om de geplande maatregelen te toetsen aan de Flora- en Faunawet en de vigerende gebiedsbescherming is deze quickscan uitgevoerd.

1.2 Doel onderzoek

In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen en ruimtelijke plannen zoals, bestemmingsplannen, is inzicht gewenst in de aanwezigheid van beschermde soorten en elementen. Er dient als het ware een ecologische waardebeoordeling te worden uitgevoerd. Het doel van deze rapportage is om in te schatten, of er op de onderzoekslocatie planten- en/of diersoorten aanwezig zijn die volgens de huidige wetgeving een beschermde status hebben. Ook dient er te worden vastgesteld of dat de onderzoekslocatie in potentie geschikt is voor bepaalde soorten. Vaak is enkel de soortenbescherming via de Flora- en Faunawet van toepassing. Indien een planlocatie zich nabij een beschermd gebied bevindt, zoals nabij de EHS of een Natura 2000 gebied, dient tevens te worden vastgesteld of de voorgenomen activiteiten een negatief effect kunnen hebben op het beschermde gebied. Ook dient te worden bepaald of geplande ingreep een mogelijke afbreuk doet op de werking van de EHS of de waarde van het gebied.

Op basis van dit onderzoek zal blijken of er een overtreding te verwachten is in het kader van de Flora- en Faunawet. Tevens wordt vastgesteld of er vervolgonderzoek nodig is naar bepaalde soorten of groepen.

Het doel van dit onderzoek is om vast te stellen of de geplande maatregelen in conflict zijn met de Flora- en Faunawet. Dit dient te worden getoetst door vast te stellen of het gebied wordt gebruikt door beschermde soorten en of er mogelijke potentiële verblijfplaatsen van beschermde soorten aanwezig zijn. Daarnaast dient er ook vastgesteld te worden of de geplande ingrepen conflicteren met eventuele omliggende terreinen die binnen de gebiedsbescherming vallen, zie paragraaf 2.1.

1.3 Opbouw rapport

- In hoofdstuk 1 wordt een korte inleiding gegeven op de aanleiding van deze quickscan;
- Hoofdstuk 2 omschrijft het wettelijke kader, hier wordt een korte toelichting gegeven op de natuurwetgeving, waarin soortenbescherming en gebiedsbescherming aan bod komen;
- In hoofdstuk 3 wordt de onderzoeklocatie beschreven. Hierbij wordt de huidige en de geplande situatie behandeld en de ligging ten opzichte van beschermde gebieden;
- Hoofdstuk 4 geeft een toelichting op de gebruikte onderzoeksmethode die is uitgesplitst in een literatuurstudie en een veldbezoek.
- In hoofdstuk 5 worden de resultaten uit de inventarisatie weergegeven;
- Hoofdstuk 6 behandelt de effecten van de ingreep en de soorten die er (mogelijk) voor komen.
- In hoofdstuk 7 wordt op basis van de effectenbeoordeling uit hoofdstuk 6 een advies opgesteld.

Hoofdstuk 2. Wettelijk kader

In dit hoofdstuk wordt kort het wettelijke kader en de toepassing op ruimtelijk ingrepen beschreven.

In Nederland vindt de bescherming van natuur plaats door Europese en nationale wetgeving. De Europese wet- en regelgeving uit de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn is opgenomen in de nationale Natuurbeschermingswet 1998 en de Flora- en Faunawet.

2.1 Gebiedsbescherming

Het beschermen van bijzondere en waardevolle gebieden in Nederland is opgenomen in de Natuurbeschermingswet 1998. Deze wet is per 1 oktober 2005 van kracht. Hieronder worden kort de doelstellingen van deze wet weergegeven. Ook wordt de Ecologische Hoofdstructuur beschreven.

2.1.1 Natuurbeschermingswet

De Natuurbeschermingswet 1998 regelt de bescherming van natuurgebieden. In deze wet zijn de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn geïmplementeerd. De gebieden die hieronder vallen vormen samen het Natura 2000 netwerk. Dit wereldwijd Europees netwerk bestaat uit:

- Speciale Beschermingszones (SBZ-V) van de **Vogelrichtlijn** (voor 181 kwetsbare vogelsoorten en voor trekvogels in voornamelijk waterrijke gebieden)
- Speciale Beschermingszones (SBZ-H) van de **Habitatrichtlijn** (voor 200 habitattypes en voor ongeveer 700 soorten planten en dieren).

2.1.2 EHS

De Ecologische Hoofdstructuur of EHS is een netwerk van zowel grote als kleine gebieden waar de natuur (flora en fauna) voorrang heeft. De EHS is bedoeld om natuurgebieden te vergroten en met elkaar te verbinden. Het netwerk helpt te voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde natuurgebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen.

Grote delen van de EHS vallen samen met Natura 2000 gebieden. In Nederland valt de Habitatrichtlijn geheel en de Vogelrichtlijn gedeeltelijk samen met de EHS.

De EHS is de kern van het natuurbeleid. De EHS is in provinciale structuurvisies uitgewerkt. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst.

2.1.3 Uitvoering Natuurbeschermingswet 1998

In of in de nabijheid van een EHS en/of Natura 2000 gebied geldt het 'Nee, tenzij' principe. In principe zijn er geen ontwikkelingen toegestaan als de ontwikkelingen de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten.

Voor een uitgebreide beschrijving van de gebiedsbescherming wordt verwezen naar bijlage 1 en 2.

2.2 Soortenbescherming

De bescherming van dier- en plantensoorten is sinds 1 april 2002 in de Flora- en Faunawet geregeld. De doelstellingen en van deze wetgeving zijn hieronder beknopt weergegeven.

2.2.1 Flora- en Faunawet

Het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten is in de Flora- en Faunawet geregeld. Deze wet hanteert daarbij het 'Nee, tenzij principe'. Dit betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn.

2.2.2 Uitvoering Flora- en Faunawet

Bij ruimtelijke ingrepen is de soortenbescherming van toepassing op de huidige aanwezige soorten in het plangebied of in de direct omgeving hiervan. Vanuit deze wet is bij ruimtelijke ingrepen de initiatiefnemer verplicht op de hoogte te zijn van de mogelijk voorkomende beschermde natuurwaarden.

Indien zogenaamde 'strikt' beschermde soorten voorkomen (beschermde Rode lijst soorten en Habitatrichtlijn IV-soorten) is bescherming in het kader van de Habitatrichtlijn en/of Flora- en Faunawet van toepassing. Ontheffing is alleen mogelijk op basis van een passende beoordeling in het kader van de Flora- en Faunawet. De resultaten van een quickscan kunnen een passende beoordeling zijn. Het kan echter ook zo zijn dat een aanvullend project- en compensatieplan noodzakelijk is om de effecten van de ingreep in detail te beschrijven.

Voor een uitgebreide algemene beschrijving van de Flora- en Faunawet wordt verwezen naar bijlage 3.

Hoofdstuk 3. Onderzoeklocatie

3.1 Beschrijving onderzoeklocatie

De onderzoekslocatie (afbeelding 1) is gelegen ten zuidwesten van Eersel. In totaal is de locatie ongeveer 22,5 hectare groot.

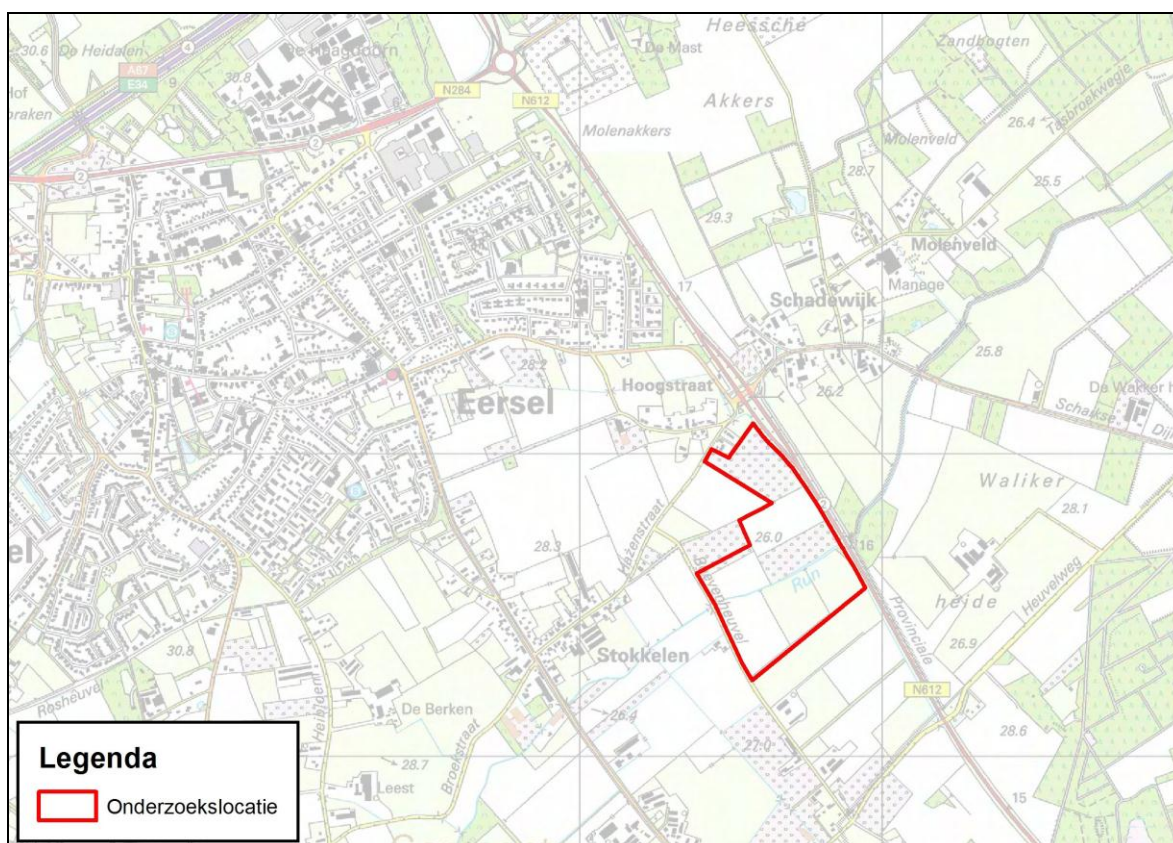
De huidige inrichting van het gebied (afbeelding 2) bestaat uit het Landgoed dat in 2010/2011 is aangelegd en een deel dat momenteel uit agrarisch bouwland bestaat.

Het landgoed is opgebouwd uit: bouwvlakken, grasland, houtachtige opstanden, water, wegen en een deel uit landbouwgrond.

De bouwvlakken zijn niet bebouwd en het grasland bestaat vooral uit Gestreepte witbol met Klavers. De houtachtige opstanden zijn in 2011 aangeplant en bestaan uit o.a. Berk, Els, Zomereik en verschillende struikvormers. Het water bestaat uit twee poelen, daarnaast stroom de Beek "de Run" dwars door het plangebied. De landbouwgrond is op dit moment nog in gebruik, hierop staat momenteel Geel mosterdzaad.

Bij de beoordeling van de effecten van de ingreep is de omgeving van de onderzoekslocatie ook meegenomen. Dit omdat er in directe omgeving eventueel beschermde soorten aanwezig kunnen zijn die mogelijk gebruik maken van de onderzoekslocatie.

Daarnaast heeft er overleg plaats gevonden met het Waterschap de Dommel over de eventuele aanwezigheid van gevoelige of beschermde soorten in de Run.

Afbeelding 1. Onderzoeklocatie

Afbeelding 2. Huidige inrichting

3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Het plangebied zelf heeft geen beschermde status in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 (Natura 2000, Vogel- of Habitatrichtlijn en Beschermd Natuurmonument). In de directe omgeving van het plangebied zijn dergelijke gebieden ook niet aanwezig.

Wel valt een deel van het gebied binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Dit deel omvat de beek de Run die dwars door het plangebied heen stroomt.

De voorgenoemen maatregelen (zie § 3.3) hebben geen negatieve invloed op het functioneren van de EHS.

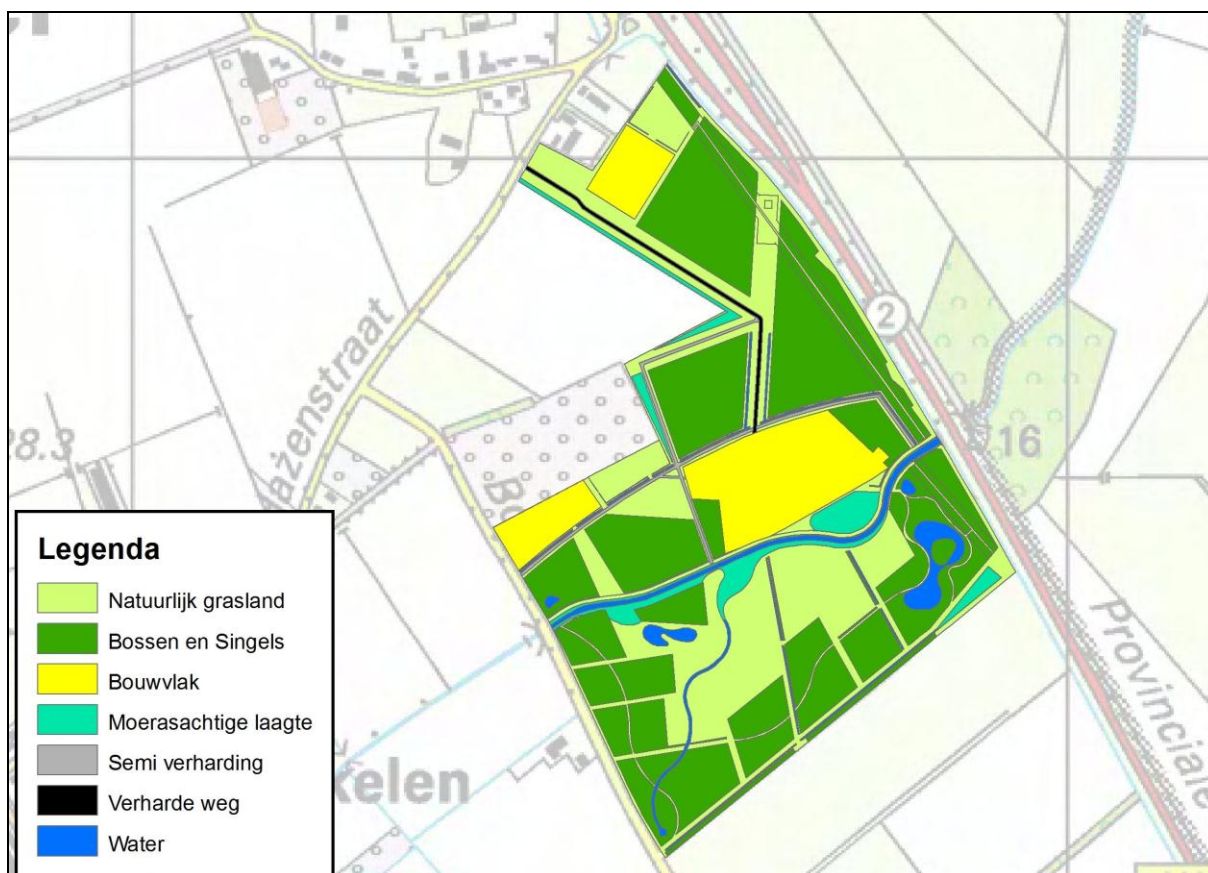
Afbeelding 2. Ligging ten opzichte van de EHS

3.3 Beschrijving geplande maatregelen

De voorgenoemde maatregelen komen voort uit een nieuw inrichtingsplan voor het landgoed. De voor deze quickscan relevante maatregelen bestaat uit:

1. Het gedeeltelijk verwijderen van de houtachtige beplantingen en het aanleggen van nieuwe houtachtige beplantingen;
2. Het verleggen van een deel van de Run, die binnen het onderzoeksgebied valt;
3. Het omvormen van landbouwgrond naar natuurgrasland en bos;
4. Aanleggen plas/dras zones rondom de Run;
5. Aanleg van twee zoetwaterplassen;
6. De realisatie van 3 woningen met tuinen en bijgebouwen op de drie bouwvlakken.

Op onderstaande figuur (afbeelding 3) is de toekomstige inrichting van het landgoed weergegeven.

Afbeelding 3. Toekomstige inrichting

Hoofdstuk 4. Onderzoeksmethode

4.1 Literatuurstudie en deskresearch

Voor de literatuurstudie is gebruik gemaakt van gegevens uit waarnemingen.nl, telmee.nl en verspreidingsatlassen. Daarnaast is er gebruik gemaakt van de flora- en faunagegevens van de provincie Noord-Brabant.

4.2 Veldbezoek

Op 28 november 2011 bij 9 °C en droog helder weer is een eenmalig veldbezoek afgelegd door Luuk Pruijsten van Bureau van Nierop aan het plangebied. Tijdens het veldbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aanwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek, nesten, holen, uitwerpselen haren etc.)

Daarnaast is er specifiek gekeken naar de potentiële waarde van het projectgebied voor bepaalde soorten. Ook is de directe omgeving van het plangebied hierin meegenomen.

Hoofdstuk 5. Resultaten onderzoek

5.1 Resultaten literatuurstudie en deskresearch

Tijdens de literatuurstudie is aan de hand van beschikbare verspreidingsgegevens van soorten gekeken of er in het gebied of in de directe omgeving beschermde soorten aanwezig zijn of zijn waargenomen.

5.1.1 Flora

Binnen het onderzoeksgebied zijn geen waarnemingen bekend van beschermde plantensoorten. Ook zijn er geen waarnemingen bekend van beschermde of bijzondere soorten in de directe omgeving van het plangebied.

5.1.2. Vogels

Uit het verleden zijn enkele waarnemingen bekend van Patrijzen. Deze soort is opgenomen op de rode lijst als een kwetsbare soort.

Daarnaast zijn er waarnemingen uit het verleden bekend van de Veldleeuwerik. Deze soort is waargenomen in de weilanden gelegen tegen het plangebied. Ook de Veldleeuwerik is opgenomen in de rode lijst als een gevoelige soort.

Volgens de roekenkoloniekkaart van de Provincie Noord Brabant zijn er geen kolonies in de buurt aanwezig.

5.1.3. Grondgebonden zoogdieren

Er zijn geen waarnemingen bekend van grondgebonden zoogdieren in het onderzoeksgebied.

5.1.4. Vleermuizen

Tijdens het literatuuronderzoek zijn geen waarnemingen gevonden van vleermuizen.

5.1.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Tijdens het literatuuronderzoek zijn enkele waarnemingen gevonden van vissen die aanwezig zijn in de Run.

Dit zijn het Drie- en Tiendoornige stekelbaarsje, de Zonnebaars en de Amerikaanse hondsvijl. Deze soorten zijn niet beschermd volgens de Flora- en Faunawet.

Omdat één van de maatregelen bestaat uit het verleggen van de Run is contact opgenomen met het waterschap de Dommel. Deze hebben een aantal (ecologische) randvoorwaarden opgesteld waaraan de nieuwe inrichting in de toekomst moet voldoen. Verder waren er geen specifieke gegevens beschikbaar van soorten die voorkomen in en rondom de Run.

5.2 Resultaten veldbezoek

Tijdens het veldbezoek is gekeken naar de eventuele aanwezigheid van beschermde soorten flora en of fauna. Daarnaast is er gekeken naar potentiële verblijfplaatsen van beschermde soorten. Dit is gebeurd middels een visuele inspectie van het onderzoeksgebied. Hieronder zijn de resultaten van het veldbezoek uitgewerkt. De solitaire bomen zijn vooral geïnspecteerd op de aanwezigheid van holen en spleten.

5.2.1 Flora

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde of bijzondere plantensoorten waargenomen. Daarnaast lijkt het op dit moment ook niet aannemelijk dat deze hier aanwezig zijn, aangezien de gronden pas vrij recent aan de landbouw (bouwland, grasland en kwekerij) zijn onttrokken.

5.2.2 Vogels

Tijdens het veldbezoek werd een foeragerende Grote zilverreiger gezien, een rode lijstsoort. Verder werden een foeragerende Buizerd en Torenvalk waargenomen.

5.2.3 Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek werden geen grondgebonden zoogdieren waargenomen. Verder werden er geen (potentiële) verblijfplaatsen waargenomen.

5.2.4 Vleermuizen

Om de aanwezigheid van vleermuizen vast te stellen is gekeken naar potentieel geschikte verblijfplaatsen. Deze zouden dan in de vorm van gaten, holen of spleten in bomen of gebouwen moeten voorkomen. Tijdens het veldbezoek zijn deze niet waargenomen, het is vrijwel uit te sluiten dat deze aanwezig zijn binnen het gebied, omdat er geen bebouwing of oude bomen aanwezig zijn die in potentie geschikt kunnen zijn.

Het gebied is in potentie wel geschikt als foerageergebied voor bijvoorbeeld de Rosse vleermuis. Dit is een soort die gewoonlijk hoog boven open agrarische gebieden jaagt.

5.2.5 Amfibieën, reptielen en vissen

Tijdens het veldbezoek zijn geen van deze soorten waargenomen. Het is niet aannemelijk dat reptielen zich op dit moment ophouden binnen het gebied omdat er geen geschikt habitat aanwezig is. De poelen zijn in potentie geschikt voor amfibieën, echter zijn deze niet waargenomen tijdens het veldbezoek. De poelen blijven in de toekomstige inrichting gehandhaafd.

Hoofdstuk 6. Effectenbeoordeling

Op basis van de resultaten uit het literatuuronderzoek en het veldbezoek kan worden gesteld dat het onderzoeksgebied op dit moment wordt gebruikt door de beschermde en kwetsbare soort de Grote zilverreiger. Daarnaast is het redelijkerwijs te vermoeden dat ook de Patrijs en de Veldleeuwerik gebruik maken van het gebied en de omgeving. Hoewel het minder waarschijnlijk is dat de Veldleeuwerik in het gebied zelf voorkomt omdat hier in mindere mate een geschikt biotoop aanwezig is.

De geplande inrichting van het gebied zal geen negatieve gevolgen hebben op de aanwezigheid van bovengenoemde soorten. De Patrijs is een soort die zal gaan profiteren van de toekomstige inrichting omdat er hierdoor een kleinschaliger en gevarieerder landschap ontstaat.

De Veldleeuwerik is meer een soort van uitgestrekte weilanden en akkers, de geplande inrichting zal dus niet leiden tot een toename van het biotoop van deze soort. Echter bestaat de gehele omgeving van het plangebied uit een open agrarisch landschap met open weilanden en akkers. De geplande inrichting zal daardoor geen afbreuk doen op de gunstige instandhouding van de soort.

De Grote zilverreiger is een soort die foerageert op graslanden in de nabijheid van de beek. Aangezien een dergelijk habitat na de herinrichting nog aanwezig is en er plas/dras situaties rondom de Run worden aangelegd, zullen de geplande maatregelen geen negatieve gevolgen hebben voor deze soort.

Mogelijk dat ook de Rosse Vleermuis het onderzoeksgebied als foerageergebied gebruikt. Echter zullen de geplande ingrepen geen negatieve gevolgen hebben, omdat het zeker de eerste jaren nog een open karakter zal houden. Naarmate het bos ouder wordt zal het terrein minder geschikt worden. Echter blijft de omgeving bestaan uit open gebieden, het onderzoeksgebied is daarom ook geen essentieel foerageergebied dat nodig is voor de instandhouding van deze soort.

Hoofdstuk 7. Conclusie en advies

7.1 Conclusie

Op basis van de resultaten uit deze quickscan kan worden gesteld dat de geplande maatregelen geen negatieve gevolgen hebben voor de beschermde soorten die momenteel voorkomen binnen het gebied. De nieuwe inrichting zal eerder een positieve werking hebben, omdat er een gevarieerder landschap ontstaat met veel afwisselingen tussen bos en grasland en nat en droog.

Het verleggen en herinrichten van de Run zal in overleg met het Waterschap de Dommel plaats vinden. Deze hebben hiervoor ook een aantal ecologische randvoorwaarden opgesteld. Op basis hiervan kan worden geconcludeerd dat de geplande maatregelen geen negatieve gevolgen heeft voor soorten die aanwezig zijn in de Run.

7.2 Advies

Het verdient de aanbeveling de geplande maatregelen uit te voeren buiten het broedseizoen. Vooral het verwijderen van de bosaanplant, wat zeer waarschijnlijk machinaal zal gebeuren dient zo veel mogelijk buiten het broedseizoen plaats te vinden. Dit om eventuele verstoring of vernietiging van broedgevallen van vogels te voorkomen.

Verder dient men rekening te houden met de zorgplicht die geldt vanuit de Flora- en Faunawet. Indien mogelijk verdient het de aanbeveling om middels een goedgekeurde gedragscodes te werken. Deze dient voor de aanvang te worden ingevuld.

Bijlage 1 Natuurbeschermingswet 1998

Algemeen Natuurbeschermingswet

Nederland kreeg in 1967 voor het eerst een natuurbeschermingswet. Deze wet maakte het mogelijk om natuurgebieden en soorten te beschermen.

Op den duur voldeed de wet niet meer aan de eisen die internationale verdragen en Europese verordeningen stellen aan natuurbescherming. Daarom is in 1998 een nieuwe Natuurbeschermingswet gemaakt die alleen gericht is op gebiedsbescherming. De bescherming van soorten is geregeld in de Flora- en Faunawet.

De natuurbeschermingswet 1998 is op 1 oktober 2005 gewijzigd. Sindsdien zijn de bepalingen vanuit de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de natuurbeschermingswet verwerkt.

Beschermde gebieden

De volgende gebieden worden aangewezen en beschermd op grond van de Natuurbeschermingswet

- Natura 2000-gebieden (Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden)
- Beschermde Natuurmonumenten
- Wetlands

Voor activiteiten of projecten die schadelijk zijn voor de beschermde natuur geldt een vergunningplicht.

Hierdoor is in Nederland een zorgvuldige afweging gegarandeerd bij projecten die gevolgen kunnen hebben voor natuurgebieden. Meestal verlenen de provincies vergunningen maar soms doet het Ministerie dit.

Bestaand gebruik

Op 1 februari 2009 is de wet opnieuw gewijzigd. De wijziging heeft betrekking op het zogenoemde 'bestaand gebruik'. Hieronder vallen activiteiten in en om beschermde Natura 2000-gebieden die al plaats hadden voordat een gebied als beschermd gebied is aangewezen. De wijziging is met name van belang voor provincies (als bevoegd gezag) en voor burgers en bedrijven met bestaand gebruik. De wijzigingen zijn gericht op:

- Verbetering van de werking in de praktijk
- Verbetering van de aansluiting van de wet bij de Habitatrichtlijn

Beschermde natuurmonumenten

Met de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 is in 2005 het verschil tussen Beschermde Monumenten en Staatsmonumenten vervallen: beide zijn nu beschermde Natuurmonumenten.

Beschermde Natuurmonumenten die overlappen met Natura 2000-gebieden worden opgeheven en niet langer beschermd als Natuurmonument. De natuurwaarden waarvoor het natuurmonument was aangewezen worden wel in de Natura 2000-aanwijzing opgenomen.

Bijlage 2 Ecologische Hoofdstructuur

De Nederlandse natuur staat steeds meer onder druk, bijvoorbeeld door huizenbouw, aanleg van wegen en industrie. Toch leeft bij veel Nederlanders de wens om natuurgebieden in de buurt te hebben. Natuur geeft rust en biedt ruimte voor recreatie.

De overheid heeft daarom extra geld uitgetrokken om de Nederlandse natuur te beschermen en verder te ontwikkelen. Door nieuwe natuur te ontwikkelen, kunnen natuurgebieden met elkaar worden verbonden. Zo kunnen planten zich over verschillende natuurgebieden verspreiden en dieren van het ene naar het andere gebied gaan. Het totaal van al deze gebieden en de verbindingen ertussen vormt de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) van Nederland.

In de EHS liggen de twintig Nationale Parken die Nederland kent. Ze hebben gezamenlijk een oppervlakte van 123 duizend hectare. Ongeveer 45 procent van alle hectares EHS op het land is ook Natura 2000-gebied.

De term EHS werd in 1990 geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan (NBP) van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV).

Netwerk van gebieden

De EHS is een netwerk van gebieden in Nederland waar de natuur voorrang heeft. Het netwerk helpt voorkomen dat planten en dieren in geïsoleerde gebieden uitsterven en dat natuurgebieden hun waarde verliezen. De EHS kan worden gezien als de ruggengraat van de Nederlandse natuur.

De EHS bestaat uit:

- Bestaande natuurgebieden, reservaten, natuurontwikkelingsgebieden en zogenaamde robuuste verbindingen;
- Landbouwgebieden met mogelijkheden voor agrarisch natuurbeheer (beheergebieden);
- Grote wateren (zoals de kustzone van de Noordzee, het IJsselmeer en Waddenzee).

De EHS is een plan in uitvoering en moet in 2018 klaar zijn.

Bijlage 3 Soortenbescherming

Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet is op 1 april 2002 in werking getreden. Deze wet regelt de bescherming van planten- en diersoorten. In de Flora- en Faunawet zijn EU - richtlijnen voor de bescherming van soorten opgenomen (Habitatrichtlijn, Vogelrichtlijn) en het internationale CITES - verdrag voor de handel in bedreigde diersoorten.

Beschermde soorten

Onder de Flora- en Faunawet zijn als beschermde soorten aangewezen:

- Een aantal inheemse plantsoorten;
- Alle van nature in Nederland voorkomende zoogdieren (behalve de zwarte rat, de bruine rat en de huismus);
- Alle van nature op het grondgebied van de Europese Unie voorkomende vogelsoorten;
- Alle van nature in Nederland voorkomende amfibieën- en reptielensoorten;
- Alle van nature in Nederland voorkomende vissoorten (met uitzondering van de soorten in de Visserijwet 1963);
- Een aantal overige dier- en plantensoorten;

De wet regelt onder meer beheer, schadebestrijding, jacht, handel, bezit en andere menselijke activiteiten die een schadelijk effect kunnen hebben op beschermde soorten.

Doelstelling wet

De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van in het wild levende planten- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'Nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn. Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken. Daarnaast stelt de wet dat ook dieren die geen direct nut opleveren voor de mens van onvervangbare waarde zijn (erkenning van de intrinsieke waarde).

Zorgplicht

In de Flora- en Faunawet is een zorgplicht opgenomen. Deze zorgplicht houdt in dat menselijk handelen geen nadelige gevolgen voor flora en fauna mag hebben. De zorgplicht geldt voor alle planten en dieren, beschermd of niet. In het geval van beschermde planten of dieren geldt de zorgplicht ook als er een ontheffing of vrijstelling is verleend. De zorgplicht voor dieren betekent niet dat er geen dieren mogen worden gedood, maar wel dat dit, indien noodzakelijk, met zo min mogelijk lijden gepaard gaat.

Verbodsbepaling

De Flora- en Faunawet bevat een aantal verbodsbepalingen om ervoor te zorgen dat in het wild levende soorten zoveel mogelijk met rust worden gelaten. Deze verbodsbepalingen houden onder andere in dat (beschermde) planten niet geplukt mogen worden. Dieren (beschermd of niet) mogen niet gedood, verwond of gevangen worden. Ook de plaatsen waar dieren verblijven zijn beschermd. Het uitzetten van dieren of planten in de vrije natuur is niet toegestaan, net zomin als het kopen of verkopen van (beschermde) planten of dieren, of producten die van (beschermde) planten of dieren zijn gemaakt.

Beschermde leefomgeving

De Flora- en Faunawet maakt het voor provincies mogelijk een bepaalde plek in landschap aan te wijzen als beschermde leefomgeving. Zo kunnen plaatsen die van groot belang zijn voor het voortbestaan van een planten- of diersoort worden beschermd. Een beschermde leefomgeving kan bijvoorbeeld zijn: een fort of bunker waar vleermuizen overwinteren, een dassenburcht, een plek waar orchideeën groeien of een muur waarop beschermde planten groeien.

Ontheffingen Flora- en Faunawet

De Flora- en Faunawet beschermt planten- en diersoorten door middel van een groot aantal verbodsbepalingen:

- Verboden handelingen bij beschermde planten en dieren. Bijvoorbeeld het verbod op het doden van eekhoorns;
- Verboden en bepalingen voor jacht- en vangmiddelen. Bijvoorbeeld het verbod op het bezit van strikken en vallen.

In bepaalde gevallen zijn uitzonderingen mogelijk op deze verboden. Provincies kunnen ontheffing verlenen voor de bestrijding van dieren die schade toebrengen of voor het beheer van de wildstand. In alle overige gevallen kan het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een ontheffing verlenen.

De Dienst Regelingen van LNV verleent in de praktijk de meeste ontheffingen. Dit gebeurt op grond van artikel 75 van de Flora- en Faunawet. Deze ontheffingen zijn onder te verdelen in drie categorieën:

- Ruimtelijke ingrepen: ontheffingen die nodig zijn vanwege de ruimtelijke inrichting of ontwikkeling van een gebied, bijvoorbeeld de aanleg van woonwijken, wegen of (natuur)terreinen. Deze ontheffingen kunnen ook worden gegeven voor (onderhouds)werkzaamheden;
- Onderwijs en onderzoek, repopulatie en herintroductie: in het geval van onderwijs en onderzoek kan bijvoorbeeld ontheffing worden verleend voor het vangen van dieren om DNA af te nemen voor wetenschappelijk onderzoek. Een voorbeeld van repopulatie en herintroductie is het uitzetten van otters in natuurgebieden;
- Overigen: deze categorie is zeer ruim. Het kan gaan om ontheffingen van het bezitsverbod of ontheffingen van het gebruik van verboden vangmiddelen. Ook ontheffingen voor het gebruik van biologische bestrijders in tuinbouwkassen zijn mogelijk. Als een provincie geen ontheffing kan verlenen voor schade- en overlastbestrijding, verleent de Dienst Regelingen deze soms.

Onder bepaalde voorwaarden is een algemene vrijstelling geregeld van de ontheffingsplicht van de Flora en Faunawet. De voorwaarden die zijn verbonden aan deze vrijstelling hangt af de dier- of plantensoorten die voorkomen in het plangebied. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

- Soorten van tabel 1 - algemene soorten - lichtste beschermingsregime
- Soorten van tabel 2 - overige soorten - middelste beschermingsregime
- Soorten van tabel 3 - genoemd in bijlage IV van de Habitatrichtlijn en in bijlage 1 van de AmvB - zwaarste beschermingsregime.

Vogels zijn niet opgenomen in de tabellen. Alles vogels zijn in het broedseizoen gelijk beschermd. De bescherming van vogels is het hoofdzakelijk gericht op de bescherming van de nesten. Daarbij wordt wel een onderscheid gemaakt in nesten die jaarrond zijn beschermd (categorie 1 t/m 4 vogelsoorten), nesten die niet jaarrond zijn beschermd (overig vogelsoorten) en nesten die alleen jaarrond zijn beschermd als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen (categorie 5 vogelsoorten).

Voor tabel 1-soorten geldt voor ruimtelijke ontwikkelingen een vrijstelling van de ontheffingsplicht en is derhalve geen ontheffing nodig.

Ruimtelijke ingrepen

Als bij werkzaamheden in de openbare ruimte een schadelijk effect optreedt voor beschermde soorten is een ontheffing of vrijstelling nodig van artikel 75 van de Flora- en Faunawet. De minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) kan deze ontheffing verlenen. In de soortendatabase is te zien of een soort beschermd is

Uitgebreide toets

De uitgebreide toets geldt voor soorten die in Bijlage IV van de Habitatrichtlijn staan, voor beschermde vogelsoorten en voor soorten die staan vermeld in Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (tabel 3 van het overzicht van soorten). Bij de uitgebreide toets wordt bekeken of:

- er een alternatief is voor de geplande activiteit;
- er sprake is van een in of bij de wet genoemd belang;
- de activiteiten de soort in zijn voortbestaan bedreigt.

In of bij de wet genoemde belangen zijn:

- Onderzoek en onderwijs;
- Re-populatie en herintroductie;
- Bescherming van flora en fauna;
- Veiligheid luchtverkeer;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van openbaar belang;
- Het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom;
- Belangrijke overlast veroorzaakt door dieren
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en bosbouw;
- Bestendig gebruik;
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.

Lichte toets

De lichte toets geldt voor de beschermde soorten die staan vermeld in Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (tabel 1 en 2 van het overzicht van soorten). Bij de lichte toets wordt nagegaan of de activiteit niet leidt tot aantasting van de instandhouding van de soort.

Vrijstelling

Sommige activiteiten kunnen zonder ontheffing worden uitgevoerd. Dit mag zelfs als er schadelijke effecten optreden voor beschermde dier- en plantensoorten. Voor de volgende activiteiten geldt een vrijstelling van de verbodsbepalingen in de Flora- en Faunawet:

- Regulier beheer en onderhoud (bijvoorbeeld beheer van infrastructuur, natuurbeheer, landbouw, bosbouw);
- Regulier gebruik (bijvoorbeeld defensie, recreatie);
- Ruimtelijke ontwikkeling en inrichting (bijvoorbeeld woningbouw, aanleg van infrastructuur, natuurontwikkeling).

Deze vrijstelling geldt zonder verdere voorwaarden voor activiteiten die een bedreiging zijn voor de soorten uit tabel 1 uit Bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

Activiteiten die schade kunnen berokkenen aan beschermde soorten uit tabel 2 en 3 uit deze bijlage, moeten worden uitgevoerd op basis van een gedragscode. In zo'n gedragscode staat hoe door zorgvuldig handelen, schade aan planten- en diersoorten zo veel mogelijk kan worden voorkomen. De minister van LNV moet de gedragscode hebben goedgekeurd.

Let op: de vrijstelling geldt alleen als er daadwerkelijk en aantoonbaar wordt gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode.

Onder de activiteiten die voor vrijstelling in aanmerking komen vallen niet:

- beheer van dieren;
- bestrijding van schade door dieren.

Voor beheer van dieren en schadebestrijding kent de Flora- en Faunawet aparte vrijstellingen en ontheffingsmogelijkheden. Deze zijn vastgelegd in de artikelen 65 tot en met 74 van deze wet, in het Besluit beheer en schadebestrijding dieren en in de Regeling beheer en schadebestrijding dieren. De provincies voeren dit deel van de Flora- en Faunawet uit en kunnen hierover meer informatie geven.